

Veldwaarneming van de Orpheusspotvogel (*Hippolais polyglotta*)

door

C. J. COLDEWEY

Op 9 juni 1968 te 9.00 uur hoorde ik in mijn tuin te Epse (Gem. Gorssel, Gelderland) een spotvogelzang, die ik dadelijk herkende als die van de Orpheusspotvogel (*Hippolais polyglotta*), daar ik deze zang zeer goed ken van mijn herhaalde bezoeken aan Frankrijk en Spanje. Nadat ik mijn kijker 8 x 32 Trinovid gehaald had, kon ik vaststellen, dat ik mij niet vergist had. Tot 10.00 uur kon ik de vogel horen en waarnemen, maar deze was daarna onvindbaar.

Het kenmerkende van de Orpheusspotvogelzang klopt volkomen met het door mij gehoorde, nl. een zeer langdurig, zacht, zeer vlug, binnensmonds Spotvogelgebabbel. Een zang, die niet ver draagt, nl. ± 50 m in tegenstelling met die van *icterina*, die door de scherpe uithalen op aanzienlijk verdere afstand te beluisteren is. Ook mist de zang van *polyglotta*, behalve deze scherpe uithalen, het „deteroi” en de nasale „njèè-njèè” strofe van de ons in Nederland zo goed bekende zang van *icterina*.

De vogel zat eerst in een *Prunus pissardii* te zingen en vloog vervolgens op een lage tak van een pseudotsuga (*Abies douglasii*), waar ik hem met vol zonlicht achter mij door de kijker aan een nauwkeurig onderzoek kon onderwerpen op een afstand van 8 m.

De vogel was iets kleiner dan *icterina* en maakte een gedrongener indruk, waarbij de hoge ronde kop opviel. Het artikel van D. I. M. Wallace over de „Field-identification of Hippolais warblers” (British Birds 57: 282) wijst m.i. zeer terecht op dit bij andere *Hippolais*-soorten ontbrekende kenmerk („the combination of a distinctly angled forehead and a comparatively high and evenly rounded crown”). Mijn vogel miste de lichte vleugelvlek, die *icterina* kenmerkt (lichte zomen van kleine slagpennen), ook dit is voor *polyglotta* kenmerkend. Wallace noemt „the light patch in the closed wing or mid wing panel of *icterina* in spring or summer as a useful character to distinguish that species from *polyglotta*”. De vleugelpunten reikten tot aan de bovenstaartdekveren en waren dus beslist korter dan die van *icterina*. De poten waren vleeskleurig bruin en dus afwijkend van de blauwgrijze of blauwachtige pootkleur van *icterina*.

Bannerman in zijn „The Birds of the British Isles” en Hollom in zijn „The Popular Handbook of Rarer British Birds” spreken resp. van „brownish flesh” en „brownish” wat de pootkleur betreft. Wallace noemt in zijn bovenvermeld artikel de pootkleur „usually brownish”.

De bovendien waren effen olijfbuin. Die van *icterina* zijn dichter bij het olijfgroen. Ook dit klopt met Wallace's beschrijving van „greenish brown” bij *polyglotta* tegenover „greenish olive” bij *icterina*.

De slagpennen en staartveren waren donkerder dan de rest van de bovendelen. De oogstreep was niet zo duidelijk als bij *icterina*. Wallace spreekt van een „distinct yellow supercilium” bij *icterina* en van „fairly distinct yellow supercilium” bij *polyglotta*. Bij het zingen was de mondhoek duidelijk oranje van kleur, gelijk aan die van *icterina*, en werden de kruinveren opgezet, zoals ook *icterina* dit doet.

Tot mijn teleurstelling waren de onderdelen echter niet geel zoals ik verwacht had, maar crème- of roomkleurig. Mijn voldoening bij het lezen van Wallace's artikel was dan ook groot, toen ik kwam aan de passage waarin hij vermeldt, dat hij tijdens zijn twee reizen in Spanje in mei 1955 en mei 1961 constateerde, dat „one in five adult *polyglotta* possessed no visible tint of yellow on their under parts”. Ook bij enkele „migrant *polyglotta* in Britain” constateerde Wallace „the brown and white variant”. Overigens vermelden Kist en Maaldrink bij de beschrijving van de eerste waarneming van de Orpheusspotvogel in Nederland (Limosa 34: 12) als kleur van de onderdelen „lichtgeel” en behandelen zij deze afwijkende kleur ten opzichte van de normale, helder of zelfs diepgele kleur uitvoerig. Zij vermelden bovendien de niet lichte wenkbrauwstreep, die ik ook zag, en halen Williamson aan („British Birds 49: 95), die de onderdelen van een waargenomen exemplaar ook als „very pale yellowish” beschrijft en verder vermeldt „no supercilium”.

Tenslotte viel mij de enigszins dwarrelende vlucht op, wanneer de vogel zich dicht boven de grond verplaatste. Ook hiervan vond ik bevestiging bij Wallace in zijn zeer uitvoerige en uitstekende beschrijving van de *Hippolais*-soorten, wanneer hij als kenmerk van *polyglotta* deze vlucht beschrijft als „appear to labour and even flutter at times, particularly when taken off or in low level flight”.

Daar *polyglotta* gedurende de laatste 10 à 15 jaren in Engeland regelmatig wordt waargenomen en gevangen, lijkt het mij niet onaannemelijk, dat *polyglotta* ook bij ons vaker voorkomt dan verondersteld wordt.

Niettegenstaande het feit, dat deze waarneming een onbevestigde, nl. een éénmanswaarneming is, staat het m.i. vast, dat hier van een tweede waarneming van de Orpheusspotvogel voor Nederland sprake is. De bedoeling van mijn artikel is mede om andere veldwaarnemers in ons land op de verschillen in veldkenmerken tussen *icterina* en *polyglotta* te wijzen.

Ik acht het niet uitgesloten, mede gezien de zeer afwijkende en onmiskenbare zang van *polyglotta* ten opzichte van *icterina*, dat in de toekomst meer waarnemingen van de Orpheusspotvogel in ons land zullen plaatsvinden.
